

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
POLITIKOS ĮGYVENDINIMO GRUPĖ**

**PAŽYMA
DĖL 2017 METŲ VIEŠOJO SEKTORIAUS ATASKAITOS**

2018-12-17 Nr. NV-3447

Vilnius

1. Projekto rengėjas – Vidaus reikalų ministerija.

2. Projekto tikslas – pateikti 2017 metų viešojo sektoriaus ataskaitą (toliau – Ataskaita), kurioje pristatoma viešąjį sektorių apibūdinančių duomenų (viešojo sektoriaus organizacijų skaičius, šiose organizacijose dirbančių darbuotojų skaičius, darbo užmokesčio fondas, darbuotojų ir vadovų vidutinis darbo užmokestis) apžvalga, valstybės ir savivaldybių viešojo sektoriaus tendencijos, ministrų valdymo sričių apžvalga ir palyginimas.

3. Dabartinė situacija

Vykdydama Vyriausybės 2017 m. spalio 25 d. pasitarimo (protokolo Nr. 46) sprendimus ir kartu užtikrindama viešojo sektoriaus stebėsenos iniciatyvos tęstinumą, Vidaus reikalų ministerija parengė aštuntąją Ataskaitą, skirtą šiame sektoriuje 2016–2017 metais įvykusiems pokyčiams ir bendrosioms sektoriaus vystymosi tendencijoms apžvelgti. Vyriausybės pasitarimo protokolinius sprendimu Ataskaita Vyriausybei turėjo būti pateikta **iki gegužės 1 d.**

Pažymėtina, kad Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad svarbiausias valstybės lygio viešojo administravimo kokybės valdymo būdas yra viešojo administravimo subjektų ir jų veiklos stebėseną – siekiama laiku pastebėti viešojo administravimo pokyčius, juos įvertinti ir numatyti neigiamų pasekmių prevencijos priemonės. Stebėseną organizuoti Vyriausybė yra įgaliojusi Vidaus reikalų ministeriją – ji kasmet, **iki kovo 1 dienos**, Vyriausybei turi pateikti viešojo administravimo stebėsenos praeitų kalendorinių metų ataskaitą.

4. Projekto esmė

Bendra informacija apie viešąjį sektorių 2017 metais:

- veikė **4 244** organizacijos, iš jų **862** valstybės ir 3 382 savivaldybių viešojo sektoriaus organizacijos;
- vidutiniškai dirbo **363 838** darbuotojai, iš jų **176 100** valstybės ir 187 738 savivaldybių viešajame sektoriuje;
- dirbo **49 775** valstybės tarnautojai (14 proc. visų viešojo sektoriaus darbuotojų);
- viešojo sektoriaus darbuotojų vidutinio darbo užmokesčio mediana buvo **680 Eur: 798 Eur** valstybės ir **561 Eur** savivaldybių viešajame sektoriuje;
- viešojo sektoriaus vidutinio darbuotojų darbo užmokesčio mediana buvo **14,7 proc. mažesnė** negu valstybės viešojo sektoriaus darbuotojų ir **18,4 proc. mažesnė** nei privataus sektoriaus darbuotojų.

Pokyčiai viešajame sektoriuje (lyginant su 2016 metais):

- **sumažėjo 113** viešojo sektoriaus organizacijų, iš jų **33** valstybės (**3,8 proc.**) ir 80 savivaldybių viešojo sektoriaus organizacijų (**2,4 proc.**);
- viešojo sektoriaus darbuotojų skaičius **sumažėjo 15 886 darbuotojais (4,4 proc.)**, iš jų **13 288 (7,5 proc.)** valstybės ir 2 598 (1,4 proc.) savivaldybių viešajame sektoriuje;
- **sumažėjo 1330** valstybės tarnautojų (**2,7 proc.**), t. y. valstybės viešajame sektoriuje skaičius sumažėjo **1 543 (3,6 proc.)**, tuo tarpu savivaldybių viešajame sektoriuje skaičius padidėjo 213 tarnautojais (3,3 proc.);
- darbo užmokesčio mediana vidutiniškai **padidėjo 5 proc.**: 5 proc. valstybės ir 4,8 proc. savivaldybių viešajame sektoriuje;

- viešojo sektoriaus darbo užmokesčio fondas **padidėjo 50 mln. Eur: 14 mln. Eur** (0,9 proc.) **sumažėjo** valstybės viešajame sektoriuje; **64 mln. Eur** (4,6 proc.) **padidėjo** savivaldybių viešajame sektoriuje.

Pokyčiai valstybės viešojo sektoriaus (Vyriausybės reguliavimo) srityje:

- pastebima aiški vykdomosios valdžios srities viešojo sektoriaus mažėjimo tendencija – lyginant su 2014 metų duomenimis sektorius sumažėjo **36** organizacijom (**5 proc.**);
- stebimas vidutinio darbuotojų skaičiaus mažėjimas – lyginant su 2014 m. duomenimis sumažėjo **15 674** darbuotojų (**8 proc.**);
- po 2015 metų, kuomet po septynerių metų pertraukos vidutinio darbo užmokesčio mediana pasiekė prieškrizinį lygį (2008 metų mediana buvo 673 Eur) ir iki 2017 metų vidutinio darbo užmokesčio mediana tolygiai didėjo. 2017 metais ši mediana dar paaugo 30 Eur (4,2 proc.) ir buvo lygi **768 Eur**.

Ministrų valdymo sričių palyginimas:

- **instituciniai pokyčiai** vyko 11 ministrų valdymo srityse. Jokių institucinių pokyčių nevyko tik energetikos, socialinės apsaugos ir darbo ir užsienio reikalų ministrų valdymo srityse. Didžiausi pokyčiai užfiksuoti **aplinkos ministro valdymo srityje**. Ženklius institucinius pokyčius vyko **susisiekimo, vidaus reikalų, sveikatos apsaugos, kultūros ir finansų ministrų** valdymo srityse. Minimalūs pokyčiai **švietimo ir mokslo ministro** valdymo srityje, krašto apsaugos ministro ir ūkio ministro valdymo srityse;
- palyginus **vidutinio darbuotojų skaičiaus pokyčius** ministrų valdomose srityse, nustatyta, kad darbuotojų skaičius sumažėjo visų ministrų valdymo srityse, išskyrus susisiekimo ministro valdymo sritį. Skaitine reikšme labiausiai **darbuotojų skaičius sumažėjo švietimo ir mokslo ministro valdymo srityje (4 835 darbuotojais, 13 proc.)**, o procentine – **teisingumo ministro valdymo srityje (51 proc., 1758 darbuotojais)**. Likusių ministrų valdymo srityse darbuotojų skaičiaus mažėjimas nesiekia 10 proc.
- didžiausias **vidutinis darbo užmokestis** fiksuotas **energetikos ministro valdymo srityje** (1 314 Eur), antroje vietoje – ūkio ministro valdymo sritis (1 193 Eur), atitinkamai trečią ir ketvirtą vietas užima finansų (1057 Eur) ir susisiekimo (1049 Eur) ministrų valdymo sritys. Likusių ministrų valdymo srityse vidutinis darbo užmokestis nesiekia 1000 Eur. Mažiausias vidutinis darbo užmokestis užfiksuotas **švietimo ir mokslo** (650 Eur), **socialinės apsaugos ir darbo** (653 Eur) ir **vidaus reikalų** (709 Eur) ministrų valdymo srityse. Nustatyta, kad darbo užmokestis augo didžiojoje dalyje ministrų valdymo sričių. Didžiausias darbo užmokesčio augimas tiek skaitine, tiek ir procentine reikšme užfiksuotas **krašto apsaugos ministro** valdymo srityje (119 Eur, 10 proc.).

Savivaldybių viešojo sektoriaus pokyčiai 2017 metais:

- savivaldybių organizacijose dirbo **1,4 proc. mažiau darbuotojų** nei 2016 metais; didžiausią jų dalį (70 proc.) dirbo savivaldybių biudžetinėse įstaigose;
- savivaldybių organizacijų **darbo užmokesčio fondas padidėjo 4,6 proc.** Daugiausiai darbo užmokesčio fondas didėjo savivaldybių AB ir UAB (11,7 proc.), mažiausiai darbo užmokesčio fondas augo savivaldybių biudžetinėse įstaigose (3,7 proc.);
- mažėjant gyventojų skaičiui Lietuvoje, patvirtintų **pareigybių skaičius savivaldybių administracijose padidėjo** – jose buvo **178,41 pareigybės (1,26 proc.) daugiau** nei 2016 metais (gyventojų sumažėjo 1,86 proc.);
- vienam sąlyginiam savivaldybės administracijos darbuotojui teko aptarnauti 218 gyventojų, t. y. **7 gyventojais mažiau nei 2016 metais**.

Apibendrinimas:

- įvertinus valstybės viešajame sektoriuje stebėtus pokyčius (ypač Vyriausybės reguliavimo sritį), 2017 metai ypatingai gausūs įgyvendinamų institucinių pokyčių bei to sąlygoto sektoriuje dirbančių darbuotojų skaičiaus mažėjimo;
- Instituciniai ar struktūriniai pokyčiai vyko **net 20 proc.** visų valstybės viešojo sektoriaus organizacijų;

- valstybės viešojo sektoriaus darbuotojų skaičiaus pokytyje stebėtas ženklus darbuotojų skaičiaus mažėjimas, sudaręs net **7 proc.** (13 288 darbuotojais), praėjusį laikotarpį siekė vos 2 proc.;
- valstybės viešojo sektoriaus organizacijų darbo užmokesčio fondas 2017 metais lyginant su praėjusių metų darbo užmokesčio fondu sumažėjo 14 mln. Eur (0,9 proc.);
- valstybės viešajame sektoriuje vidutinio darbuotojų darbo užmokesčio mediana **išaugo 5 proc.** (lyginant su 2016 metais buvo 40 Eur didesnė), tačiau **4,3 proc.** (36 Eur) mažesnė nei privačiame sektoriuje;
- 2017 metais tendencingų savivaldybių viešojo sektoriaus pokyčių nestebima.

5. Dalykinio vertinimo išvada

1. 2017 metais fiksuoti pokyčiai valstybės viešajame sektoriuje, o ypač Vyriausybės reguliavimo srityje, atitinka Vyriausybės programoje numatytus tikslus – **didinamas viešojo sektoriaus efektyvumas optimizuojant organizacijų skaičių, mažinant viešojo sektoriaus darbuotojų skaičių ir didinant darbuotojų darbo užmokestį nedidinant organizacijoms skirto darbo užmokesčio fondo.**

2. Ataskaitoje pasigendama svarbios informacijos – **Lietuvos viešojo sektoriaus įvertinimo kitų šalių kontekste.** Tai ypač aktualu norint palyginti Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros šalių kontekste Lietuvos viešojo sektoriaus darbuotojų skaičiaus santykį su visais dirbančiais asmenimis – praėjusių metų ataskaitoje buvo konstatuota, kad jis yra neproporcingai didelis. Tas pats pasakytina apie viešajame sektoriuje dirbančiųjų darbui apmokėti Lietuvoje skiriamą BVP dalį – tikslinga būtų ją palyginti su Eurostato pateikiamu Europos Sąjungos vidurkiu ir tuo pačiu įvertinti atlyginimų skirtumus (praėjusiais metais buvo konstatuota, kad skiriama tik 0,5 proc. mažesnė BVP dalis negu Eurostato pateikiamas Europos Sąjungos vidurkis, tačiau atlyginimai Lietuvoje yra vieni mažiausių). Toks palyginimas suteiktų daugiau informacijos galimiems tobulinimo sprendimams.

3. Siūlome ataskaitoje pateikti **ne tik viešojo sektoriaus kiekybinį įvertinimą, bet ir kokybinį** – papildyti nacionaliniais arba tarptautiniais kokybiniais viešojo sektoriaus vertinimais. Kaip pavyzdys, galėtų būti institucijų kokybės įvertinimas pagal Pasaulio ekonomikos forumo konkurencingumo indekse skelbiamą institucijų veiklos įvertinimą. Šio įvertinimo 2017-2018 duomenys rodo, kad institucijų veiklos kokybė Lietuvoje yra prastai vertinama ir neigiamai veikia apibendrintą šalies konkurencingumo įvertinimą.

4. Siūlome atkreipti dėmesį į Ataskaitos pateikimo terminą – vykdant Vyriausybės pasitarimo protokolinių sprendimų, ataskaitą turėjo būti pateikta iki **2018 m. gegužės 1 d.**, tačiau pateikta **tik gruodžio mėn.** Ataskaitos pateikimo terminas (iki gegužės 1 d.) nustatytas atsižvelgiant į tai, kad Ataskaitos duomenis būtų galima panaudoti derybose dėl biudžeto asignavimų.

5. Siūlome Vyriausybės pasitarimo protokolinio sprendimo projekte, kuris teikiamas kartu su Ataskaita, atsisakyti neesminių ir tvarkomojo pobūdžio pavedimų ministerijoms ir Vyriausybei pateikti pasiūlymus dėl konkrečių veiksmų, kurių turėtų imtis institucijos siekdamos spręsti Ataskaitoje nustatytas problemas. Pažymėtina, kad įgaliojimai Vidaus reikalų ministerijai rinkti ir gauti iš viešojo administravimo subjektų informaciją reikalingą viešojo administravimo stebėsenai vykdyti yra suteikti Vyriausybės nutarimu (Viešojo administravimo subjektų ir jų veiklos stebėsenos tvarkos aprašo 9 punktas).

Siūlome ataskaitą pristatyti tarpinstituciniame ir Vyriausybės pasitarimuose.

Politikos įgyvendinimo grupės vyriausioji patarėja

Jurgita Domeikienė

Jurgita Domeikienė, tel. 8 706 63 816, el. p. jurgita.domeikiene@lr.lt